

Ajánlás a szakma érdekét képviselő, és a szakma hangját hallatni kívánó Kollégák felé:

Az Európai Vízügyi Szövetség elnökének az Infó Rádióban elhangzott gondolatai sok tekintetben és témakörben a szakma által, és a társadalmi kommunikációban képviselendő tartalmakat, üzeneteket hordozzák a víz értékéről, a közművagyon-gazdálkodásról, a csapvízbe, mint ivóvízbe vetett hitről, csapadékvíz-gazdálkodásról, a vizes szakma becsületéről.

A társadalmi kommunikációban vannak kitüntetett szerepek (vezetői, véleményformálói) pozíciók, de a kommunikáció mindannyiunk közös feladata, a vízóra leolvasótól a vezérigazgatóig, a vizes diáktól az egyetemi tanárig.

Ajánlom a mellékelt leírat elolvasását, és részleteinek kommunikációs hivatkozásként való felhasználását!

Elvégre ezt mégiscsak az Európai Vízügyi Szövetség elnöke mondta.

Haranghy Csaba

vezérigazgató/Fővárosi Vízművek Zrt.

MaVíz és MaSzeSz elnökségi tag

RTV InfoRádió - Aréna - 2015.07.12. 18:05:25 (00:24:11)

Az Európai Vízügyi Szövetség elnöke az InfoRádió Arénájának vendége, Kovács Károly, jó napot kívánok. Köszönöm, hogy elfogadta a meghívást.

Kovács Károly, elnök, Európai Vízügyi Szövetség: Jó napot kívánok.

Mi az Európai Vízügyi Szövetség? Bevallom, én még nem hallottam róla semmit.

Kovács Károly: Az Európai Vízügyi Szövetség egy civil szervezet, egészen pontosan az európai országokban működő vizes szakmai szervezetek európai ernyő szervezete. Tehát tagjai azok a szövetségek, amelyek egyes európai országokban, német, angol, francia, osztrák, spanyol és egyéb mellett magyarországi szövetségeket fognak össze, és a magyar tagszervezete az pedig a Magyar Víz- és Szennyvíztechnikai Szövetség, aminek szintén van szerencsém elnökének lenni.

De vízügyi szervezet egy gigantikus városi szennyvíztisztítótól egy kistelepülés szivattyújáig bármi lehet.

Kovács Károly: Igen, itt nem elsősorban és nem elsődlegesen gazdasági társaságokról van szó, bár vannak benne üzemeltető társaságok is. Tehát a tagok között, illetve például a nemzetközi szövetségek tagvállalatai és tagjai között vannak vállalatok is, üzemeltető szervezetek is, viszont vannak benne egyetemek, a különböző vízzel kapcsolatos, vagy vízzel foglalkozó intézmények, ezeknek a szakemberei, szakértők, egyetemi tanárok, akadémikusok, mint egyéni tagok, tervezők, kivitelező vállalatok, vagy éppen azoknak a szakemberei.

Vízgazdálkodással foglalkoznak, vagy hogyan kell a vizet terelni, felhasználni?

Kovács Károly: A vízgazdálkodással nagy általánosságban és nagy léptékben, a vízkészletgazdálkodástól a vízkészlet felhasználásáig (például öntözéses vízgazdálkodás). Az összes humán felhasználásnak, tehát a vízkészletek felhasználásának körülbelül hetven százalékát, például az öntözést teszi ki, illetve az egyéb ipari vízfogyasztók víz felhasználása. De nem csak ezzel, tehát nem csak a mennyiségi szabályozással, illetve mennyiségi kérdésekkel foglalkoznak. Hanem például a minőségi kérdésekkel is, hogy a természetben előforduló vizek állapota milyen, fogyaszthatóság szempontjából ivóvíz bázisként használhatjuk-e, tudjuk-e használni, milyen technológiákat alkalmazunk, milyen technológiákat fejlesztünk arra, hogy például a különböző célú ivó- és egyéb ipari vízfelhasználásra alkalmasak legyenek, vagy, és a másik végén a csőnek, a szennyvízkibocsátásra, tisztítására milyen technológiákat használunk. Például települési szennyvíztisztításban, vagy ipari szennyvíztisztításban, de akár a csapadékvíz-gazdálkodásban is. És egyébként, ha nagy általánosságban nézzük a vízgazdálkodás szereplőit, akkor ebben vannak egyrészt a fogyasztók, akik a vízfelhasználók, de vannak a különböző állami szervezetek, amelyek hatósági szempontból szabályozzák a dolgokat és a kettő között ott vannak azok a részben gazdálkodó, részben pedig tudományos szervezetek, amelyek azzal foglalkoznak, hogy például az államigazgatás, szakigazgatás számára tanácsot adjanak a tekintetben, hogy milyen minőségi, mennyiségi változások várhatók. Ide sorolható a klímaváltozás, csapadékvíz-gazdálkodás tekintetében a csapadékvizeknek a visszatartása, vagy annak a kérdése, hogy a településen egyesített rendszerű csatornába vezetjük-e be a szennyvizet és a csapadékvizet, ami például Budapest belvárosában jellemző, vagy a kisebb településeken, illetve az újabb fejlesztésű csatornahálózatok elválasztott rendszerűek legyenek-e. És például a tekintetben is adnak ezek a szervezetek és ezeknek a szakmai bizottságai iránymutatást, hogy csapadékvíz hasznosítás tekintetében, hogyan tartsuk azt vissza, annak milyen előtisztítása legyen, és azt követően mire tudjuk használni. Öntözésre, tűzvíz ellátásra és hasonlókra.

Elsősorban a tanácsadás és érdekképviselet egy szövetségnek a dolga?

Kovács Károly: Így van. Érdekképviselet, tanácsadás. Egyébként pedig az európai szervezet fontos küldetése közül két fontos területet tudnék nevesíteni. Az egyik az az egymás közötti tapasztalatcsere, tehát a szakmai szereplőknek a továbbképzésében, a tudásmegosztásban való közreműködése: nemzetközi vagy regionális konferenciák szervezése az egyik fő tevékenysége az Európai Vízügyi Szövetségnek. A másik pedig a brüsszeli adminisztráció felé az egyes országokban lévő szakmai tudásnak és ismereteknek civil szervezeti összegzése. Ennek a tudásnak a közvetítése az európai döntéshozatal, az európai szakigazgatás, tehát az ottani illetékes minisztériumok felé. És ezeknek a minisztériumoknak, illetve az ottani szakigazgatási folyamatoknak a közvetítése a tagállamokban működő szakmai szervezeteken keresztül az ott élő és működő szakmai szereplők felé. Egyébként nagyságrendileg, hogyha a tagállamok tagjainak, tehát az egyes országokban működő szervezeteknek a létszámát nézem, akkor ez egy körülbelül ötvenezres szakmai társadalmat jelent Európában összesen.

Mennyire veszi komolyan az európai döntéshozó mechanizmus ezt a szakmai tudást? Mert Magyarországon azért ahhoz vagyunk szokva, hogy a civil szervezetek tudását sporadikusan veszi a döntéshozó figyelembe.

Kovács Károly: Hát mondhatnám, hogy azért itthon is figyelembe veszi a szakigazgatás bizonyos szinten meg bizonyos mértékig. Például ilyen szempontból stratégiai együttműködési megállapodásunk van a Nemzeti Fejlesztési Minisztériummal a vizes kérdésekben való szakmai álláspontok egyeztetésére. De ugyanez a helyzet európai szinten is, ahol az Európai Bizottság, illetve a vízzel kapcsolatos kérdések bármely bizottság előtti, tehát bármely szaktárca előtti kérdések esetén az Európai Vízügyi Szövetséget meg is szólítják. Tehát bármelyik szakigazgatási fórumra bejárásunk van, és oda a megfelelő szakértőket, szakembereket delegáljuk.

Mennyire foglalkoznak olyan elméleti alapkérdésekkel, hogy mi a víz értéke? És ehhez képest mi a víz ára Magyarországon és általában?

Kovács Károly: Az Európai Vízügyi Szövetség idestova 35 éve működik, elsődlegesen a szakmai, tehát konkrétan a vizes, technológiai, vízgazdálkodási, vízkészlet-gazdálkodási kérdések voltak azok a szakterületi kérdések, amelyekkel foglalkozott, foglalkoztak. Viszont 2000 óta, mióta az európai szinten megalkották az úgynevezett Víz Keret Irányelvet, aminek egyik fontos eleme, azon túl, hogy az élővizeinket helyezzük jó karba, meg fogyasztható-élvezhető állapotba, ezen kívül van egy fontos tétele vagy pontosabban kettő. Az egyik az azt mondja, hogy a használó, a szennyező, az fizet, eddig ez teljesen rendben is van. De mennyit?

De ahhoz tudni kéne az értéket ugye, ez...

Kovács Károly: Ahhoz tudni kéne az értékét, illetve az árát, és erre mondja azt, hogy a teljes költségét. És a teljes költségbe, a definíció szerint, beletartozik egyrészt magának a vízkészletnek, a vízkészlet-használatnak a költsége. Ezt Magyarországon egyébként vízkészlet-használati járuléknak nevezzük. Nem túl szerencsés módon egyébként ez egy-két forint per köbméter nagyságrendileg, illetve a másik végén beletartozik a környezetterhelési díj, tehát ez a környezeti erőforrás használat, illetve szennyezéssel összefüggő tétel. És a kettő között pedig természetesen ott van a szolgáltatásnak a vízfogyasztóhoz való eljuttatásának költsége, aminek egy jelentős hányada víziközmű szolgáltatása esetén, tehát a vezetékes ellátás esetén, a víz megfelelő minőségre való tisztítása. Ivóvizet kell szállítsunk a hálózatokban, és ezeknek a hálózatoknak a fenntartása, a működtetése, az energiaköltsége, a kiszolgáló személyzetnek a költsége és a szennyvízelvezetésnek, a csatornák karbantartásának, fenntartásának költsége, a víz többszöri áttemelésének, mármint a szivattyúzásnak és a végén a tisztításnak a költsége mind felmerül. Ami mondjuk például itt Budapesten ugye pár évvel ezelőtt jelent meg a központi szennyvíztisztító megvalósítása, megépítésével. Addig volt az északi, illetve a dél-pesti szennyvíztelep, ami egyébként nagyságrendileg a város összes szennyvíz kibocsátásának valamivel kevesebb mint a felét fedezte, a másik része, több százezer köbméter az teljesen tisztítatlanul került a Dunába.

De itt akkor, ha jól értem, ebbe az egyforintos járulékbba kellene beleférnie, literenkénti járulékbba kéne beleférnie minden eddigi költségnek, amit most felsorolt?

Kovács Károly: Nagyon örülök a kérdésének, mert korábban említettem a köbméterenkénti árat. Itt ön is most a literenkénti árat mondja.

Hát, mert azt jobban elképzelterhelőnek tartom. A köbméter az megfoghatatlanul sok.

Kovács Károly: Így van. Az országban, éppen a szövetségünk a Települési Önkormányzati Szövetséggel, a TÖOSZ-szal együtt járva, az Akadémián is tartott előadásokat a víz értékéről és a víz áráról. És például ez a kérdés, hogy egy literes palackozott víz az vajon mennyibe kerülhet, meg mennyi férhet bele ebből egy köbméterbe, maradjunk egyelőre a köbméternél. A polgármester urak és asszonyok első válaszai minden megyében, minden területen a hektoliterre hajaztak.

Azt el tudják képzelni, az egy hordó.

Kovács Károly: ...voltak ott a száz literek. A köbméter ugye ezer liter. Én mondanék egy másik kifejezést is. Ázsiában, Távol-Keleten nem is köbméterben fejezik ki, hanem tonnában, és ez egy tonna, egy köbméter az egy tonna első osztályú minőségű áru, ami a házhoz, akár a nyolcadik, tizedik emeletre, a csapra van szállítva. Visszakanyarodva az értékre és az árakra, az értéke az egyrészt ez a készletérték, tehát amit felhasználunk, környezetterhelési értékkel még egy kicsit megtoldva, és annak a költsége, amennyiért ezt oda el lehet juttatni. És ez mondjuk itt Magyarországon háromszáz-ötszáz forint per köbméter, a szennyvízzel együtt nagyságrendileg ezer forint per köbméter, ami egy forintot jelent literenként. Ehhez képest egy nemzetközi kutatás eredményeképpen az jött ki, hogy a lakosságnak egy jelentős része arra a kérdésre, hogy mi lehet drágább, mi kerülhet többbe, egy liter csapvíz vagy egy liter palackozott víz, átlagosan a válaszadók húsz százaléka, de volt olyan ország, ahol negyven százaléka azt gondolta, hogy egy liter csapvíz többbe kerül, mint egy liter palackozott víz. Holott, a dolog ezerszeres, tehát egy ezres szorzóval van eltolva, amíg egy palack ásványvízre gondolunk, vagy palackozott vízre, akkor azért készek vagyunk akár száz forintot, vagy néhány száz forintot megfizetni literenként, míg a másik esetben pedig a köbméterenként, tehát ezer literenként vagyunk nehezen hajlandóak megfizetni akár ezt a néhány száz forintot.

A csapvíz árában nincsen benne, hogy Claudia Schiffer Evianban mos haját, és az akkor biztos drága.

Kovács Károly: Igen. Nyilván van itt reklámköltség is, de a másik része pedig, és a legfontosabb, a palackozás, a szállítás, elsősorban a közúti szállítás is, annak a környezetterhelési oldaláról még nem is beszéltünk. Itt pedig egyébként egy nagyon hatékony, egy jól kiépített, vagy éppenséggel kiépítendő, régióként, területenként némiképpen változó, kiépített közműrendszerről van szó, ami az útburkolat alatt szépen fut, és egy megfelelő tisztítást követően, egy megfelelő betáplálási rendszerrel a háztartásokhoz, a nyolcadik vagy a tizedik emeletre is eljut. Ezzel foglalkoztunk idén tavasszal, itt ismét a világ szeme egy picit rajtunk volt, amikor az Európai Vízügyi Szövetséggel Budapesten rendeztünk egy nagy konferenciát, aminek a mottója, illetve a fő témája az a víz értéke, illetve a víz ára volt, merthogy az értékét azt látjuk. Az árat, azt nem igazán, és itt egy másik kategória is egymásnak feszül. Ez a megfizethetőség kérdése, amit a lakossági fogyasztói pénztárcához igyekszünk mérni és a másik pedig a költségnek a fedezete, tehát a teljes költség megtérülése a víziközmű-szolgáltatói oldalon, akiknek egyébként a vízkészlet-használati járulékot és a környezetterhelési díjat is meg kell fizetni az állam felé, és aki ezt az árat, hogy úgy mondjam, begyűjti. Tehát az ő költségfedezete, míg a másik oldalon a lakossági fogyasztói oldalon pedig ott van a megfizethetőség, amivel kapcsolatban egy rövid megjegyzést szeretnék tenni.

Van rezsicsökkentés.

Kovács Károly: Van rezsicsökkentés igen. Ez egy közszolgáltatás, hiszen ennek nagyon is jó helye van az önkormányzati vagy közösségi vagy állami tulajdonban mint a közműveknek és akár a szolgáltató vállalatoknak is. Viszont azt látni kell, hogy ahhoz, hogy hatékonyan, méghozzá költséghatékonyan tudjanak működni, ahhoz megfelelő részben fenntartást kell folytatni, tehát a víziközmű-rendszereknek, ennek az infrastruktúrának a fenntartását kell biztosítani. Hogyha valami nagyon rossz állapotba kerül, és nagyon sok csőtörés van, és nagyon sok a hálózatokon a vízvesztésnek a mértéke, akkor ebben az esetben költségszebb, drágább akár egy használt autót futtatni tízen, húszon évig, és ráadásul az ellátás biztonsága, a folyamatos ellátásnak a biztosítása is egyre nagyobb nehézségeket és problémákat okoz. Ebből a szempontból egyébként Európa kétféle kihívással szembesül, az egyik, és ez elsősorban itt a kelet-közép-európai térség, ahol a vízellátás szempontjából mi speciel elég jól állunk, mert itt egy-két évtizede 97%-os a lakossági csatlakozás, vagy ellátási arány, de csatornázásban például a csatlakozást követően jelentős fejlesztések, meg már korábbi években is jelentős fejlesztések történtek. Itt ötven-hatvan százalékos lakossági ellátottsági színtről emelkedtünk föl nyolcvan százalék fölé, és még mindig van mit tenni ezen a téren. De mondjuk Romániában, vagy hadd ne nevezek itt országokat, a lényeg az, hogy még jelentősebb új fejlesztéseknek is kell történniük, a Duna alsó folyásán vagy a régióiban nincsenek, jelentős mértékben hiányoznak a szennyvíztisztító infrastruktúrák, tehát nincsenek meg a létesítmények, míg egy másik részében, nálunk is, de Nyugat-Európában különösen, a 30-50-80-100-120 évvel ezelőtt épült közműveknek, földalatti vezetékeknek a felújítása és a megújítása jelent óriási kihívást. Mindennek egyébként irdatlan költsége van, egy nemzetközi tanulmány, egy ENSZ-, UNESCO tanulmány szerint az elkövetkezendő harminc évben a települési infrastruktúrák közül az út, az energiaellátás, gáz, villany, a telekommunikáció, a repülőtér, kikötő és egyéb infrastrukturális létesítményekre összesen nem kell annyit költeni, mint amennyit a vízi közműveknek a pótlására és fejlesztésére. A számot szinte kimondani sem érdemes, dollár billiárdok, tehát a milliárdnak az ezerszereséről beszélünk, mint infrastruktúra-fejlesztési és részben pótlási szükségletekről.

Ha azt mondta, hogy ez nem üzlet, és ez jó helyen van az államnál, illetve az önkormányzatoknál, akkor ebből az következik, hogy ennek a költségét az adófizetők fogják megfizetni, mert nem tudja más megfizetni. Ha nem üzleti alapon megy, akkor ki fizet?

Kovács Károly: Az Európai Víz Keret Irányelv szerint, és egyébként ezt egy ENSZ határozat már előre vetítette, nemzetközi szinten is, igazából nem adófizetőként kéne megfizetni, hanem a fogyasztónak. Tehát az a fogyasztó vagy szennyező, tehát erről szól az a bizonyos fogyasztó vagy szennyező fizet elv, ami egyébként társadalmilag is egy egyfajta igazságosságot hordoz magában.

Végén úgysis az adófizető, bármelyik fogyasztó az a saját terméke árába nyilvánvalóan be fogja építeni.

Kovács Károly: De ebben benne van a fogyasztó és a fogyasztókban benne van a mezőgazdaság, benne van az ipar és benne vannak a különböző típusú és nagyságrendet fogyasztó fogyasztók is. Tehát a víz árazásában lehet differenciálni, és nagyon fontos a szolidaritás elve, például ez megnyilvánul abban is, hogy mondjuk egy nagy településnek a vízellátása, ahol ugye egy adott kilométerre, vezetékszakasra, például itt, ahol most a stúdió környezetében is vagyunk, tízemeletes épületek vannak, a földalatti vezetékek egy méterére sok-sok fogyasztó jut. Ugyanez egy kistelepülés esetén akár húsz-harminc folyóméternyi vezetékre jut egy személy, egy darab fogyasztó.

Nem fizetheti százszorosát ott a víznek, mint itt.

Kovács Károly: És nem fizetheti a százszorosát, így van, és ezért aztán különböző megyei szintű, vagy regionális, vagy térségi árazási szolgáltatói és árazási rendszerek alakulnak ki. Tehát ez egyfajta szolidaritás.

Foglalkozik-e azzal a szövetség, hogy lehet a vízgazdálkodást úgy megtervezni, hogy a lehető legkevesebb forintot, dollárt, eurót égessük el, pusztán pazarlással? Vagy nem érdemes ezzel foglalkozni, mert ha...

Kovács Károly: Igen, igen, igen. Ezzel mindenképpen kell foglalkozni. Az elmúlt nyolc évben itt, amióta az Európai Uniónak a 2007-2013-as terv időszakához kapcsolódó beruházás programja, fejlesztési programja során az elmúlt hét évben nagyságrendileg közel ezermilliárd forint értékű víziközmű infrastruktúra-fejlesztés zajlott, ezeknek az előkészítésében a műszaki tervezést, a gazdasági tervezéssel olyan szinten kellett összekapcsolni, hogy úgynevezett költséghaszon-elemzésekkel, illetve költséghatékonyság-elemzéssel, mégpedig életciklus költség-elemzéssel kellett illetve kell megalapozni a beruházásokat. És ez azt jelenti, hogy nemcsak a beruházási költség, hanem a működtetés, a szolgáltatás további költségei, az energia, vegyszer költség, a pótlási események, tehát berendezéseket, gépeket le kell cserélni, és egyébként hány évre tervezünk. Hiszen korábban itt a harminc-ötven évben való gondolkodás is fölmerült. Hát egy úthálózatnak a megújítása nem történik meg harminc-ötven évente, most egy főváros esetében ötezer kilométer hálózatra vetítve, ha ezt számolnánk, jóformán az útfelújítás, nemhogy az út alatti közműnek a megújítása lenne biztosított.

Ebben az önök szakmájában az nincs, ami sok máshol van, hogy szép a tervük, látják a költséget, majd azt mondják, hogy jó, oldjuk meg a feléből, buheráljátok meg valahogy.

Kovács Károly: Nincs.

Tehát nem lehet. Annyi, amennyi.

Kovács Károly: Hát annyi, amennyi. Most igazából ez a rövid válaszom az volt, hogy nincs. Ennek az okai mögött az egyik tétel az az, hogy itt az Európai Unió jelentős támogatásokat állított a fejlesztések mögé. Tehát csatlakozási feltétel volt az, hogy akár az ivóvízminőség tekintetében, vagy a szennyvíz-kibocsátás tekintetében jussunk el az európai követelményeket kielégítő műszaki megoldásokhoz, és a derogációnak, tehát ennek a bepótlásának a megvalósítására jelentős vissza nem térítendő támogatásokat bocsátott rendelkezésre. Most ezeknél a projekteknél, fejlesztéseknél egyrészt önkormányzati, települési cél is volt az, hogy megtörténjenek. Az Európai Unió mögé rakta a forrásokat. Az egyetlen nagy kihívás az az, ami ebből épül, az olyan legyen, hogy az mondjuk, legalább száz évig szolgálja a vízellátást, vagy éppen a szennyvíznek az elvezetését azért is, mert a teljes költségmegtérülésben például a jövőbeni pótlásnak is benne kell lenni. Közismertebb nevén az úgynevezett értékcsökkenésnek, tehát ha beruháztunk egymilliárd forintot mondjuk egy ötezer fős településen csatorna közműbe, akkor a csatorna díjába a napi folyamatos működési költségek mellett ennek az értékcsökkenésnek is be kéne épülnie, hogy aztán ennek a pótlását, a megújítását azt finanszírozni lehessen.

Azt mondta a beszélgetésünk első részének a végén, hogy a vízügyi beruházásokat, azokat nem lehet okosba megoldani, merthogy nagy európai uniós vissza nem térítendő források is vannak mögötte. Mindenki így csinálta, a mieink is ilyenek?

Kovács Károly: Hát ez Magyarországra, illetve az újonnan csatlakozott országokra vonatkozóan általános szabályozás volt, általános rendszerként nevesíthető. Más országban, például Ausztriában hitelből finanszírozták, kamatmentes hitelből, tehát ott azt a bizonyos állami forrást, amit a fejlesztésre bocsátottak rendelkezésre, azt utólag az önkormányzatoknak vissza kellett fizetniük. Tehát ehhez képest nálunk ez kedvezőbb. De, mondom, és ez fontos tétel, hogy azt hogy ezt okosan költsük el, ez közös felelősségünk, és e tekintetben nem tudom azt mondani, hogy mindig teljesen optimális megoldások születtek. Sok esetben jöttek létre egyébként úgynevezett túlméretezett beruházások, ahol akár a vízmennyiség, akár a szennyvízmennyiség tekintetében nagyobb kapacitás jött létre, vagy olyan területek is be lettek kicsit okosba, a szabályozás ellenére, teszem hozzá, csatornázva vagy infrastruktúrával ellátva, akik aztán később mégsem csatlakoztak rá.

A fogyasztók hozzáállása, az fontos a vízgazdálkodás szempontjából? Hogy mennyit járatom a csapot, elzárom-e a tömítést, kicseréltetem-e, ha rossz?

Kovács Károly: Igen, igen, igen.

A vécét hogy használom. Tehát ezek számítanak, vagy ilyen mennyiségeknél ez azért mindegy?

Kovács Károly: Hát a fogyasztónak a hozzáállása mindenképpen számít. Viszont egy dolgot fontos kihangsúlyozni pont ebből a szempontból, hogy most a csapot vagy a vécét hogy használom, vagy a csöpögő csapot elzárom-e. Húsz évvel ezelőtt, amikor a víznek nem volt ára sem, most is hangsúlyoznám, hogy nincs értékén árazva, de akkor meg aztán köszönőviszonyban sem volt. Ugye akkor nem volt érdekes, hogy csöpög a vécé vagy a csap, sőt mondjuk a dinnyét, azt a kádban hűtöttük, vagy a sört beleraktuk nyáron, vagy (...)

Autót ivóvízzel mostunk...

Kovács Károly: Igen, igen, igen.

..az még ma is megy sok helyen...

Kovács Károly: Igen, igen, ma is megy, így van.

: ...hogyan a közutakat kiékeljük, és akkor egész nap folyik.

Kovács Károly: A lényeg az, hogy húsz évvel ezelőtt, akár még tíz évvel ezelőttig egy főre jutóan, tehát fejenként naponta 250 liter vízfogyasztással számoltunk. Ez mára Budapesten száz liter per fő per nap fogyasztásra esett vissza, kistelepüléseken pedig nem ritka az ötven-hatvan liter per fő per nap vízfogyasztás. Ami azt jelenti, hogy takarékoskodunk a vízzel, merthogy az ára ment felfelé, és ez most már megjelent a családi költségvetésben, erre majd, ha lehet, akkor egy mondattal később visszatérnék. Mindenesetre azt viszont nem jelenti, hogy az a szennyező mennyiség, amit akár a mosogatás, mosás, fürdés, vécéhasználat kapcsán kibocsátunk, az csökkent volna. Tehát ez csupán annyit jelent, hogy a szennyvíz, az egyre koncentráltabban jelenik meg, tehát ez az egyik változás. A másik dolog viszont az, hogy ez milyen súllyal jelenik meg a háztartási költségvetésben, mármint a víz, víziközmű-szolgáltatással kapcsolatos kiadások. Közelmúltban készült egy jelentős hazai felmérés, de ez egybeesik a nemzetközi átlagokkal is, hogy tudniillik az energiafogyasztáshoz, a víz, illetve a villany-, gázfogyasztás, a telekommunikáció, tehát telefon-, internethasználat háztartási költségéhez, vagy az autóhasználatnak az egy háztartásra jutó költségéhez képest bármely jövedelmi kategóriában, tehát a legmagasabb jövedelmi kategóriától a legalacsonyabbig a legalacsonyabb közmű-szolgáltatási költségtételt jelenti. Tehát a vízért fizetjük a legeslegkevesebbet. Ezt egyébként egyfajta ilyen irányelvként a háztartási jövedelem három százalékában határoztuk meg, hogy ennyi a háztartásnak a vízi közműszolgáltatással kapcsolatos terhelhetősége. Ez a megfizethetőségi küszöb. Most ez abból a szempontból, hogy a legelementárisabb, legfontosabb egyrészt életszükségletünk, másrészt higiéniai szükségletünk a megfelelő vízellátás, megfelelő vízhasználat. Ebből a szempontból ez egy kérdéses vagy egy mindenképpen újragondolandó dolog. És a szakmai szövetség, egyrészt a hazai, másrészt a nemzetközi szövetség ennek az érték-ár arányosságnak a helyreállításán mindenképpen dolgozik.

Mennyit tartanának elfogadhatónak, elviselhetőnek? Mert itt egy olyan alapszolgáltatásnál, ami a víz, egy 1 százalékpontos emelés is egy óriási felháborodást váltana ki. Mert ahhoz szoktunk hozzá, hogy majdnem ingyen van.

Kovács Károly: Igen.

Mennyi lenne a normál? Egyáltalán mi a normális ár, amiért már egy magánbefektető is hajlandó volna beszállni az üzletbe?

Kovács Károly: Nem, nem. Nem. A magánbefektető, az abban az esetben, hogyha az üzletet úgy tekintenénk, hogy van egy település, ahol, mondjuk, nincsen csatorna kiépítve, hogy gyere ide, építsél csatornát, és szolgáltatd a szennyvízevezetést, és ez, ennek a költségét fedezd, a befektetett tőkédrel együtt térüljön meg, ilyen befektető, ilyen magánbefektető nincsen. Annak az egy köbméterre jutó költsége, mondjuk, egy ötezer fős település esetén, ahol egyébként a hálózatkiépítés költsége, mondjuk egy egymilliárdos beruházási volumennek a 80%-a az, hogy a hálózatot építse ki, és mondjuk 15-20%-a az, hogy a szennyvíztisztító telepet, ennek a díját, ezt a díjba nem tudná beépíteni. Tehát ez...

Könnyelműség ezen spekulálni, hogy ez majd... hogy üzletet lehet csinálni.

Kovács Károly: Ez teljességgel képtelenség, így van. És igazából nem is az üzletről van szó. Hanem arról, hogy ténylegesen fenntartható közműfejlesztés és közmű-üzemeltetés legyen. Mondom, ebbe az infrastruktúrát is bele kéne számolni. És ennek a költsége, Uram bocsá', akár ezerforintos nagyságrend. Ritkábban lakott településeken akár ennél magasabb is tudhatna lenni. De mielőtt ezen elborzadunk, hadd hívjam föl valamire a figyelmet. Akkor, amikor a vízfogyasztásról tíz-húsz évvel ezelőtt 200-250 liter per főről beszéltünk, és hogy ma ez lement 100 literre vagy az alá, akkor azt szeretném hangsúlyozni, hogy víziközmű szolgáltatási szempontból nem a palackozott víz jelent bármilyen konkurenciát. Hiszen az, mondjuk, ha a mai magyar átlagot nézzük, akkor ez körülbelül egy főre jutóan olyan fél liter, uszkeve egy liter per fő a palackozott vízfogyasztás. Az összes háztartási vízből, ebből a száz liter per főből jelenleg még egy körülbelül a kétharmadát, azt csapvízből isszuk, a lakossági összefogyasztásnak körülbelül az egyharmada már lassan ott van, hogy palackozott vízből iszik. De ha elveszítenénk azt a hitet, hogy az ivóvíz a csapvíz, és áttérne mindenki, és mindenkinek palackozott vizet kellene venni, akkor az egy háztartásra jutóan a palackozott vízre kiadott pénz, az sokkal több lenne, hogyha ugye harminc napra fölszoroznánk ennek az értékét. Nagyságrendileg körülbelül a háromszorosát tenné ki a teljes víziközmű-szolgáltatás éves árbevétele, vagy a fogyasztók éves költségterhének. Tehát magyarul, azt akarom mondani, hogy a társadalmi kihívás, ösztársadalmi, a politika, a szolgáltatás, összes szereplőjének is, inkluzíve a fogyasztóknak az érdeke, és a stratégiai célkitűzésének annak kell lenni, hogy a hálózatos vízellátásba, ivóvízbe vetett hitet azt megőrizzük, és ehhez megfelelő állapotú közműveket kell biztosítani, és megfelelő fejlesztéseket kell rendszerben és rendszerben tartani.

Ezt nem lehet úgy, mert lehet, hogy félreérthető, akkor mondja meg, nem lehet egyszerűen azt mondani, hogy emberek, ha ezt nem csináljuk meg, akkor nem lesz csatorna, nem lehet lehúzni a vécét, el kell menni közcécebe, fürdeni se lehet majd, meg otthon inni sem lehet majd. De lesz palackos víz, azt ihatjátok.

Kovács Károly: Hát ezt így lehet mondani, csak nem biztos, hogy az egyes ember ezt a makrogazdasági, vagy akár a háztartás szempontjából, mikrogazdasági számítást ilyen szemlélettel megoldja, vagy megvalósítja. A közelmúltban egy eurázsiai fórumon, konferencián volt alkalmam egy panelbeszélgetésben részt venni, és amire felkészülve ott próbáltam azt kideríteni, hogy ott helyben mennyi a csapvíznek az ára. Hát elég nehéz volt. Mindenki arra panaszkodott, hogy nagyon drága, sőt duplán drága, mert hát a vízdíjat is, meg a csatornadíjat is meg kell fizetni, tehát duplán drága. Kiderült, hogy az egy liter palackozott víznek a töredéke a kettő együttesen. És én azt mondom, és mondtam, és ebben nagyon egyetértettünk a szakmai fórum résztvevői, hogy mind a két kontinensen, Európában is és Ázsiában is az a kihívás, hogy a csapvízbe, mint ivóvízbe vetett hiet, és itt van csak a különbség: Európában megtartsuk, Ázsiában pedig valahogy elérjük, helyreállítsuk. Ugyanis a legeslegdrágább ivóvíz-ellátási mód, teht ha költséghatékonyságot nézünk, az a palackozott vízellátás. A palackozott víznek a palackozása, szállítása, a fogyasztóhoz való eljuttatása kereskedelmi láncon, egyebeken keresztül, az összességében drágább, sokkalta drágább, mint ha egy megfelelő minőségű közművet tartunk fent és üzemeltetünk. És itt a fenntartáson van egy nagy hangsúly, és ebből a szempontból itt nálunk is vannak komoly kihívások. Tehát ha Magyarországot nézzük, akkor az

uniós fejlesztéseket követően a következő nagy kihívási csomag az a például az abesztcement hálózatnak a felszámolása, ami a teljes, mintegy nagyságrendileg közel százezer kilométer vízvezeték hálózatnak az ötven százalékát teszi ki. Negyven, ötven évvel, hatvan évvel ezelőtt épült rendszerekről van szó, amelyek az életpályájuknak a végén vannak. Ezeket le kell cserélni, és ezeket meg kell újítani. És mint mondtam, ez a jelentős költség.

Ez lesz az az irdatlan költség, amit ki kell fizetni. Mikor jár le az életpályájuk vége? Tehát akkor onnan fogjuk megismerni, hogy lejárt, hogy egyre több vízszünet lesz?

Kovács Károly: Hát egyre több csőtörés lesz, igen, egyre több csőtörés, ami ugye a szolgáltatásnak is átmeneti szüneteltetésével jár. Ennek egyébként most költséghatékonyság szempontjából van egy olyan vonzata is, hogy egy folyóméternyi eltört csőszakasznak a cseréje, az ha arra egyedileg kell kivonulni, felbontani, helyreállítani, aztán utána az egész utat helyreállítani, kiszakasolni, nem akarom a teljes javítás technológiai sort végigmondani, annak a költsége az több tízszerese, vagy akár százszorosa annak, mint hogyha egyébként egy tervezett hálózati felújítás történne valamelyik utcában például. Tehát ahol már évente egy, két, három csőtörés ismétlődik visszatérően, akkor ott egészen biztos, hogy költséghatékonyabb, gazdaságosabb a teljes utcaszakaszt kicserélni.

A technológiai sorról jut eszembe, láttam néhány hónappal korábban itt a XIII. kerületben a Pozsonyi úton egy csatornamunkát.

Kovács Károly: Igen.

Az ott dolgozó emberek mind külföldiek voltak. Szóval mekkora üzlet csatornázni, vízhálózatot építeni?

Kovács Károly: Hát én megmondom őszintén, azzal nem találkoztam, hogy csatornaépítés lenne.

Úgy láttam, hogy lementek a föld alá ilyen mellig érő gumiköpenyben. Senki nem beszélt, egymás között nem magyarul beszéltek. Holland vagy német csapat volt.

Kovács Károly: Hát vannak olyan eljárások, ez nem tudom, hogy egy teljesen hosszan nyitott építési...

Nem, ezt mind a föld alatt csinálta, csak egy-egy luk volt és a csatornafedőkön mentek le.

Kovács Károly: Ebből a szempontból igen. Ez egy olyan felújítási eljárás, ha éppen felújítottak, tehát konkrétan infrastrukturális hálózatépítés vagy rekonstrukciós feladatot hajtottak végre, amit úgy hívnak, hogy kitakarás nélkül. Tehát, hogy nem bontjuk meg az utat, nem tárjuk föl teljes mélységében, mondjuk egy vízvezeték esetén ez egy másfél méter, csatorna esetén akár három-négy-öt méter mélységben is futhat a csatorna, talajvízben adott esetben. Ugye az egész fölöttes talajszerkezetnek, az útszerkezetnek a megbontásával, kitémasztásával, talajvízsüllyesztéssel, egyebekkel.

Hát nem volt ilyen.

Kovács Károly: Nem, hanem ez a kitakarás nélküli, tehát ez az az eljárás lehet, vagy lehetett, nem voltam ott konkrétan az építési vagy az adott területen, de ez az az eljárás lehetett, amivel az útburkolat teljes felbontása nélkül, az árok teljes kitermelése és egyéb mindenféle tartozékos munkák nélkül a meglévő hálózatot újították föl. Ebből a szempontból például a vízvezetékeknek a felújítása az jelentős mértékben mozdul ebbe az irányba, két oknál fogva is. Egyrészt azért, mert élehetetlen lenne a város. Képzeljük el, hogyha...

Minden ki lenne takarva.

Kovács Károly: ...a belvárosban, és most az ötezer kilométerre vetítve, ha százévente akarnánk megújítani, az évente ötven kilométernyi vezeték jelentene Budapesten. Ennyit kellene megújítani. Ennek a töredéke az, ami...

Még pár kilométer villamos felújítástól is infarktust szoktunk kapni.

Kovács Károly: Így van. Hát, még ha le kéne menni három-négy-öt méter mélységbe ezekhez a közművekhez. Tehát a lényeg az, hogy ennek a technológiának mindenképpen jelentős térhódítása van. Az, hogy ezeknek a a kitakarás nélküli technológiáknak a hazája, vagy ahol ezt elkezdték fejleszteni, az igen, Németország vagy éppen Hollandia, vagy Ausztria, vagy azok a területek, ahol már korábban megépült infrastruktúrákat, vezetékeket korábban kellett kezdeni felújítani. És most itt a különböző eljárásoknak a részleteibe nem mennék bele, ez valóban Nyugat-Európa, de ezt jelentős mértékben, mert ezen a területen is vannak hazai kapacitások, készségek, amelyekkel egyébként megyünk tovább, megyünk külföldre. És mondjuk az, hogy itt a személyemben Európa szakmai szervezetében egy kelet-európai szakember kapott ilyen elismerést vagy..., mindegy, elismerésnek nevezzük, ezzel mi vihetjük tovább ezt a tudást. Ugye egy tervgazdálkodásból mentünk át egy piacgazdasági környezetbe, akár a víziközmű-szolgáltatás tekintetében, ezeket az ismereteket mi nagyon jól tudjuk uniós finanszírozás és projektfejlesztési ismereteket itt a térségi országban, a Duna alsóbb régióiban, a Balkánon, vagy akár távolabbi, keleti, ázsiai területeken hasznosítani.

Ez a VITUKI név ez jól cseng még?

Kovács Károly: A VITUKI név az még jól cseng, vannak, akik még emlékeznek rá. Már lecsengő félben van, viszont éppenséggel az előbb említett tapasztalatok meg az a szakmai elismertség, ami mondjuk európai szinten is az előbb elmondottak szerint jelen van, megvan, ezekkel a pozíciókkal, ezekkel a tapasztalatokkal, ismeretekkel tudunk lépni és ezekre tudunk építeni a kelet-európai, illetve további keleti, akár ázsiai térségekben.

Ugye a vizes szakma annak idején a Bős-Nagymarossal...

Kovács Károly: Igen.

...kapott egy nagy szűrást.

Kovács Károly: Igen.

Kiheverte?

Kovács Károly: Azt gondolom, hogy mindenképpen kiheverte, hiszen a vizes szakmát, ha nagy általánosságban nézzük, akkor annak a folyószabályozástól a vízerőmű hasznosításon keresztül a nem tudom, a meteorológiának vagy a klímaváltozásnak bizonyos elemeit is magába foglalóan, tehát egy elég széles és tág lehet. Ehhez képest mondjuk az a terület, amivel a világban leginkább szembesül a szakember, az éppen a lakosságszám, tehát a Föld népességének a robbanásszerű növekedésével, a szanitációval, a lakossági vízellátással, az ivóvízellátással, az ember által okozott vízminőség-romlással, tehát szennyezéseknek a megállításaival, a szennyezések megszüntetésével, a szennyvizek összegyűjtésével, tisztításával kapcsolatos kihívásokban jelentkezik. Ez olyan mértékben átrendezi a világban a vízzel kapcsolatos szükségleteket, a vízhez való viszonyunkat, hogy ez mindenképpen felülír akár egy ilyen már-már..., a részünkről, tehát a szakma szempontjából én azt gondolom, hogy részben a szakma is és szerintem a lakosság is feledi ezt a bizonyos Bős-Nagymarost...

Egészen addig, amíg föl nem merül még egy vízlépcső építésének kósza híre, híresztelése valahol.

Kovács Károly: Ez lehet, hogy így megjelenik, de azért hadd mondjak valamit. A Vásárhelyi-terv keretében, itt épp az elmúlt években, lehet, hogy nem volt megfelelő társadalmi kommunikációja, de mi történt a Tiszán? Az történt, hogy a gátakat építettük, besűkítettük a folyómedret, évről-évre emelgettük a gátakat, főntről pedig a Kárpátokból lévő hatalmas vízmennyiségek, amelyek ráadásul az ottani fakitermeléssel még hirtelenebbül érkeztek. Na most itt a víznek a megtartása, visszatartása, az életterének a kibővítése, most itt az élővízről, a folyóvízről beszélnek volt és vált szükségszerűvé, és minden további nélkül a társadalom legkisebb köhögése sem jelent meg azon, hogy tározó tereket építettünk ki...

Azt könnyű volt belátni, hogy jobb beengedni az árvizet a tározóba, mint hogyha elviszi a házat.

Kovács Károly: Így van, így van, de ugyanez a helyzet egyébként akár a csapadékvizekkel is, mondjuk ez egy települési vízgazdálkodás és még részben kormányzati szakigazgatási szempontból egy előttünk álló kihívás, hogy a csapadékvizet is helyben tartsuk. A városi, települési előntéseknek a száma, amire ugye szoktuk mondani, hogy itt a klímaváltozás, egyre többször fordul elő, egyre több képet, híradást hallunk, látunk...

Akár itt Budapesten is (...) képes.

Kovács Károly: Így van, évről-évre visszatérően különböző területeken, belterületeken hatalmas előntést regisztrálunk. Ennek csak egyik része az, nem egy jelentéktelen, hogy igen, a klíma változik, a szélsőséges, nagy vizek egyre gyakrabban jelennek meg, de a másik része, és a döntő része, az humán eredetű. Hogy tudniillik egyre több felületet burkolunk le, a víz nem tud elszivárogni, a víz nem tud helyben maradni, és ehhez képest mindenki a legrövidebb úton próbál tőle megszabadulni, csatornába kötni, akár legálisan vagy illegálisan is, amit a csatorna nem fog elbírní. Már csak azért sem, mert többszöri átemeléssel a végén még szennyvíztisztítóra is kéne küldeni, ami nincs erre felkészülve. Ehhez képest az, hogy a lakosságban, a társadalomban megjelenjen az, hogy ez a csapadékvíz, ez is egy érték, nem egy átok, amitől szabadulni kell, hanem egy érték, ez például azzal, hogy mondjuk egy a szennyvízelvezetés költségébe és árába bújtatott csapadékvíz-elvezetés helyett egy külön tételként meg lehetne jeleníteni. A német, a kelet-nyugat-németi egyesüléskor például a kelet-német területek akként is idomultak a nyugati területekhez, tehát az egységesítéssel, hogy a csatorna, tehát a szennyvízelvezetési díját lecsökkentették, ellenben megjelentették a csapadékvíz-elvezetést, és ettől önmagában megtérülővé válhat és válik akár egy kertes házban a tetőnek a csapadékvizének az összegyűjtése, locsolásra vagy csak szikkasztásra való hasznosítása, de semmiképp sem terheljük tovább a csatornahálózatra.

Köszönöm szépen. Kovács Károly, az Európai Vízügyi Szövetség elnöke volt az InfoRádió Arénájának vendége.